

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

Türkiye'de kamu zararına yol açan ve “kötü idare örneği” olarak gösterilebilecek vakalardan birisi de yediemin depo ve otoparklarında çürümeye ve hurdalaşmaya terk edilen araçların durumudur. Çeşitli nedenlerle “araçların bağlanması” veya “Araçların cezalandırılması” olarak ifade edilen bu durumun çok ciddi ekonomik ve sosyal kayıplara yol açtığı bilinmelidir. Kamuoyuna yansıyan örneklerde 20 yıldan fazla yedieminde bekletilen araçların olduğu ve bu sistemin çok ciddi boyutlarda emek ve sermaye kaybına yol açtığı ifade edilmektedir. Kişilerin işlediği düşünülen suçlar nedeniyle araçların bağlanmasının mantıkla izahı mümkün değildir.

Birçok ilde trafik, asayiş olayları, suç isnadı ve haciz yoluyla devlet tarafından el konulan araçlar yediemin depolarına ve otoparklarına çekilmektedir. Yasal işleyişin gecikmesi ve yargılama sürelerinin çok uzun olması depolarda/parklarda bekletme süresini uzatmaktadır. Süreler uzadıkça bekletme ve park maliyeti artan araçların, vergi yükü ile birlikte ederi, maliyetinin altına düşebilmektedir. Bu nedenle kanuni işlemler sonrası, araç sahipleri tarafından araçların teslim alınması gerekirken birçok araç alınmayarak çürümeye terk edilmektedir. Yıllarca süren uzun bekleyişten sonra kullanılamaz duruma gelen yüzlerce araç hem sahipleri için hem de kamu için ciddi bir yük haline dönebilmektedir.

Ekonomik kriz nedeniyle artan haciz vakalarının sonucunda “yediemine düşen” araçlarda artış görülmektedir. Birçok şehirde hurdaya bu dönen araçların yargı süreci tamamlanana kadar, araçların kullanılamaz hale geldiği veya bu sürede ekonomik olarak kullanılamayan araçların park/depo maliyetinin aracın emsal fiyatını aşabildiği ifade edilmektedir. 2022 yılında Motorsiklet-Mobilet ve benzeri araçlar için bir aylık 180 ila 300 TL muhafaza bedeli belirlenmiştir. Bazı araçlarda aylık muhafaza bedeli 1080 TL'ye kadar yükselmektedir. 10 yıl buralarda bekletilen bir aracın diğer borçları ile birlikte muhafaza bedeli, emsal fiyatını aşmaktadır. Bu durum araç sahibi yurttaşların, ailelerinin ve genel olarak kamunun zarar gördüğü bir durumdur. “Araç Bağlama” nedenlerinin bazen keyfi ve hukuk dışı olabildiği, herkes için zarara yol açan “araç bağlama” yaptırımını yerine alternatiflerin bulunması gerektiği, kişinin işlediği suç nedeniyle aracın bağlanması

2148

durumunda bir ailenin bazen mağdur olduğu ifade edilmektedir. Bu durumun ilave sosyal risklere yol açtığı da bilinmelidir.

Türkiye genelinde tahminen 40-60 Milyar TL'lik 300 ila 400 bin aracın bekletildiği bu depolarda 1 yıl ve daha fazla sürelerle bekleyen tüm araçların aşındığı, bakımlarının yapılmadığı ve araçlarda çürüme olduğu bilinmelidir. Birçoğu ilgili yönetmeliğe aykırı olarak "kapalı alanda" olmayan yediemin park ve depolarının fiziksel koşulları çok olumsuzdur. Van'da Gürpınar-Başkale yolu kenarında, Tuşba'da ve diğer bazı yerlerde bulunan bu depo ve parklar "emin bir şekilde" araçların bekletildiği bir yer değildir. Bu durum Van'a özgü olmayıp birçok yerde sağlam, katma değeri olan ve kullanılabilir bir şekilde teslim alınan araçlar geçen süre zarfında bu niteliklerini kısmen kaybedebilmektedir. Bu "hurdalaştırma alanlarının" birçok yerde metruk bir bölgede, çamurlu bir alanda, güneş ışığına doğrudan maruz alanlarda olduğu bilinmektedir. Maddi değeri çok yüksek olan araçların bu koşullarda yıllarca tutulması izaha muhtaçtır. Söz konusu sistemin gözden geçirilmesi, araç sahiplerinin ve ailelerinin, dava taraflarının ve genel olarak kamunun zarara uğratılmaması amacıyla kapsamlı bir çalışmanın yapılması gereklidir. Depolarda "bağlı" tutulacak araçların kapalı alanlarda, değerini koruyacak koşullarda, bakımları yapılacak şekilde tutulması gerekmektedir. Ayrıca kamu gücü ile buralarda tutulan ve çalıştırılmayan bu araçlar için MTV ve diğer vergilerin bekletme süresi için alınmaması gereklidir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye'de yediemin depolarında bekletilen toplam araç sayısı kaçtır? Bu araçların türlerine göre (Motersiklet, Otomobil, Kamyon, Traktör vb.) dağılımı nedir? Bu araçların "bağlanma gerekçeleri" nelerdir?
- 2) Yıllara göre yediemin depolarında bekletilen araçların dağılımı nedir? Her yıl kaç araç depolarda ilave olmaktadır? Yediemin depolarında bekletilen araçların ortalama bekletme süresi nedir? 1 yıl ve daha fazla bekletilen araç sayısı kaçtır?
- 3) Araçların 20 yıla varan sürelerle bekletildiği iddiası gerçek midir? Ekonomik ve teknik nedenlerle çok uzun sürelerle bekletilen bu araçların çürümemesi/hurdalaşmaması için alınan tedbirler nelerdir?
- 4) 2022 yılı itibariyle Türkiye'de kaç tane yediemin deposu bulunmaktadır? Bunların illere göre dağılımı nedir? Bu depolardan kaç tanesi yönetmelikte belirtilen koşullara sahiptir?
- 5) Yediemin lisansı olmadığı ve ilgili yönetmelikte belirtilen koşulları taşımadığı halde yedieminlik yapan kişi ve işletme sayısı kaçtır?
- 6) Türkiye'de yediemin depolarında bekletilen toplam araçların yaklaşık piyasa değeri nedir? Bu sayıda ve değerde aracın yıllarca ekonomik üretim imkanlarından uzaklaştırılmasının maliyeti üzerine ilgili bakanlıklarla birlikte bir araştırma yapmayı planlıyor musunuz?
- 7) Bir kişinin işlediği bir fiil nedeniyle kişiye ait araçların bağlanmasının aileye ve topluma etkilerine dair bir araştırmanız mevcut mudur? Yüzbinlerce aracın bağlandığı bu sistemde toplam kaç kişinin olumsuz olarak etkilendiğine dair bir veri mevcut mudur?

21/4/8

- 8) Yediemin depolarının koşullarının iyileştirilerek buralarda bekletilen araçların ekonomik değerlerinin korunması amacıyla bir çalışma başlatacak mısınız?
- 9) Yediemin depolarında bekletilen ve fiilen çalıştırılması engellenen araçların vergi borçlarının birikmesini durduran bir çalışma başlatacak mısınız?
- 10) Yediemin sisteminin kişilere, dava taraflarına ve kamuya verdiği zararı minimize edecek bir reform yapılmasını planlıyor musunuz?